

flacăra

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Poezii ■ Interviuri ■ Note ■ Cronici ■ Eseuri ■ Poezii ■ Interviuri ■ Note

CARMEN GALIN:

„Sint solidară cu oamenii puternici, frumoși, cinstiți, deștepti“

— Deci, Carmen Galin, actriță a Teatrului Mic... E bine, e corect așa? N-ai vrea să continui această prezentare?
— Da, e corect, e bine, numai că nu știu ce să spun despre mine.
— Tot ceea ce vrei. Lucruri cunoscute, mai puțin cunoscute...
— M-am născut la Iași, dar am copilărit în Ardeal, la Cluj-Napoca. De obicei, pentru că-n acest oraș mi-am trăit copilăria și adolescența, spun despre mine că sint ardeleană, fapt care, după cum se vede, nu e chiar atât de real. Dar asta nu vrea să însemne că nu iubesc Moldova. Nu renunț la nimic din ce-mi aparține, din ce-am trăit, fie bun, fie rău, cu atât

mai mult la acest fantastic și romantic herb care este Iașiul. Dar asta nu înseamnă, iar nu înseamnă, că aș trăi din amintiri. De altfel eu cred că marele timp, cel adevărat, este o continuă împletire, până la confundare, a trecutului cu prezentul, cu viitorul... Total, absolut totul, este extrem de important, coplesitor de important și de adevărat. Viața este în noi, împrejurul nostru, în acea secvență în care o fețiță a găsit până la urmă cuvântul păpușă și mă bucur că v-a emoționat. Asta îmi dă încredere, mă îndeamnă să fiu sinceră... Vorbeam despre trecut, voiam să-i arăt însemnătatea, să spun că el trebuie

să fie viu, cât mai viu cu putință, dar totodată, vreau să spun că, iată, sint foarte preocupată de ceea ce fac în prezent, de ceea ce voi face în viitor... Dar ce-am spus eu până acum nu sună prea mult a confesiune?!... Imi plac și nu-mi plac confesiunile. Din păcate confesiunea prea te-ndeamnă la monolog. Prefer întrebările. Ele îți rup șirul gândurilor, te-ndeamnă să gîndești altceva, mereu altceva... Revin la monolog. Monologul este foarte dificil. Te obligă să spui ce crezi, ce gîndești, ce simți... Monologul te face, uneori, vulnerabil, dar, dacă e sincer, dacă e adevărat, te face și puternic. Ce frumos spunea Romulus Guga în Evul mediu întâmplător: „Să fii mindru de crezul tău!“ Monologul, mai mult incoerent decît coerent, alcătulește, ca un mozaic, chiar crezul tău. Și totuși, aștept întrebări, dar asta nu înseamnă, iar nu înseamnă, vedeți, totul se complică, totul poate să pară altceva, e nevoie mereu să nuantez cu acest dar asta nu înseamnă, deci asta nu înseamnă că nu-mi place să monologhez, să spun ceea ce simt, ce trăiesc, ce gîndesc... N-ar fi bine să mă întrebați ceva foarte simplu, ceva foarte concret?

— Cînd ați absolvit institutul?
— În 1967 și am fost repartizată la Piatra Neamț, la Teatrul Tineretului. Plecată apoi la Cluj-Napoca, prin concurs, firește, și, tot prin concurs, în 1975, la Teatrul Mic... Concurs... Ce vrea să însemne un concurs? Noi, seară de seară, intrăm în concurs... Pe scenă... Un concurs cu public. Nu toate concursurile sint concludente. Nici chiar cel de admitere în institut. De obicei, la un examen de muzică, dacă ieși un și corect, e bine, nimeni nu are ce să zică. Dar la noi, dacă trebuie să spui „nu-mi place“ și în aceea zi, dacă te doare, să zicem, stomacul, spui replica asta extraordinar de bine, pentru că, nu-i așa, acel „nu-mi place“ vine de dinlăuntru. Sint la examenele noastre întâmplări și întâmplări, unele fără semnificație, altele sint decisive. Meseria noastră, ca oricare alta, se învață, dar se mai și fură. Imi spunea un medic, acum cîteva zile, la mare, unde filmez, doctorul Stănescu, un om excepțional, imi spunea că meseria se învață, se mai și fură, dar experiența nu. Experiența ți-o cîștigă singur, prin toată viața ta care trebuie să fie cât mai adevărată. Trebuie să trăiești numai și numai în adevăr. Astfel devii tu însuși, personal, puternic și, totodată, vulnerabil. Să nu ne ferim să fim și vulnerabili... Dar vedeți ce mult se complică răspunsurile mele la acea foarte simplă și concretă întrebare? Oare de ce? E rău că sint oarecum dezlinată, că spun vrute și nevrute?

— Nu, nu cred e-ar fi rău. Ce-am putea spune despre Carmen Galin și cinematograful?

— Am debutat în Diminețile unui băiat cuminte, al lui Andrei Blaier. Eram studentă, pe-atunci, în anul al doilea. M-am reîntîlnit, tot cu Blaier, în 1974, la Ilustrate cu flori de cîmp, și-apoi, tot cu el, anul trecut, la Intinericul alb...

— Alte filme, alți regizori?

— Tănase Scatiul, al lui Dan Pița, apoi

(Continuare în pag. 15)

VICTOR NIȚA ■

Poezii frumoase

NICOLAE LABIȘ

Uită-te

Uită-te, încă e rouă
Și toamna începe să-și țeară
Foile galbene-n suflet,
Pale neliniști în pomi de mătasă.

Și uită-te, noaptea e rece
Și vara-i alături dar frunzele pică,
Și uită-te, -i rece, dar trece
Florul fierbinte de care ni-i frică.

Clonț

Toamna asta lunecă
Iarăși pe păduri,
Iarăși se întinecă
Munții știrbi și suri;

Berzele, insectele,
Au pornit în șir,
Înclețit în pletele
Albei amintiri.

Siau pe unde bucină
Visul tău cum treci
Și adine mă zdruncină
Clonțul toamnei reci.

Umbra mea își elatină
Limpedele var;
Vine ca o datină
Noaptea de coșmar.

Toamna

epital

Cîte doruri, cîte vise
Cîte suflute ucise
S-au pornit să mai petreacă-n
Cringul galben de mesteacăn.

Dans

Toamna imi înecă sufletul în fum.
Toamna-mi poartă-n suflet roiri de frunzare.

Dansul trist al toamnei îl dansăm acum,
Tragică beție, moale legănare...

Singeră vioara neagră-n tre oglinzi,
Gîndurile-s moarte. Vrele-s supuse.
Fără nici o șoaptă. Numai să-mi intinzi
Brațele de aer ale clipei duse.

Ochii mei au cearcăn. Ochii tăi is puri.
Cîtă deznădejde pașii noștri mină!
Ca un vînt ce smulge frunza din păduri,
Ca un vînt ce-nvîrte ușa din țîtină...

Miine dimineață o să fim străini,
Vei privi tăcută miine dimineață
Cum prin descărnate tufe, în grădină,
Se rotește fuioare veștede de ceață...

Și-ai să stai tăcută cum am stat și eu,
Cînd ne-am plîns iubirea destrămată-n
toamnă,

Și-ai să-ascuți cum cornul vîntului
mereu
Nourii pe ceruri către zări îndeamnă.

Pe cînd eu voi trece sub castani roșcați,
Cu-mpietrite buze, palid, pe cărare,
Și-or să mi se stingă pașii cadențați —
În nisip, scrișnită, lașă remușcare...

Pojar de vise

Panaît Istrati e frumos plecînd și e frumos, noaptea, sub lampă, cînd deschide, ca și Luna, pîrtii de aur spre Orient. E straniu, dar în inchipuirile mele, eu nu-l văd coborînd aievea în Brăila, îl văd oprit la tîrmul ei, pe o corabie de lemn, cu pinzele sfișiate de vînturi, închipuînd cu un fir de trestie un palat de aur suit în malul Dunării, două ferestre luminate, pe Chira pîndind sosirea oaspeților noptateci; și-l mai văd apoi desenînd o zi fabuloasă din copilăria lui spartă în prag de timp vechi și-n cupriasul zilei o rostogolire de ciulină pe toată cîmpia surdă a destinului său neplouat fertil cu bucurii, îl văd întinzînd o masă nesocotit de lungă și voluptuos încărcată cu toată zestrea toamnei, apoi îl văd împărțînd bucate și turnînd vin și împărțînd praf de pușcă tuturor umiliților.

Panaît Istrati, pentru mine, e un zbor asurzitor prin mătăsuri de cer sfișiat de secetă, e un vultur amar ce tulbură cu aripi pelinul ca să ne răsără în praguri minia, e vadul prin care plecăm ca să ne scufundăm în vrajă și să blestemăm adevărul, e ființa din nevăzut care croiește și coase la nesfîrșit încălțări pentru toți desculții de pe drumurile lumii.

Pentru că Panaît Istrati nu e altceva decît un pojar de vise. Dacă-l citești și n-o pornești năuc în lume, rupe cărțile!

FĂNUȘ NEAGU ■

Geniu mereu învingător

Oricît de umilă viață ar duce, oricît de oprită i-ar fi existența, oricît de ignorat de semenii săi, geniu răzbate, se manifestă, învinge. Un astfel de geniu a trăit în acel vas al zădărnicii de carne și os, de suflet și singe, de speranță și iubire numit Panaît Istrati, dacă trupul și voința acestui om au ajuns adesea la epuizare, demonul scrisului sau talentul scriitorului au salvat definitiv de la moarte ființa cea pribeagă dar eternă a lui Panaît Istrati.

Trecuse de 36 de ani, cînd forța talentului său a irupt cu o putere coplesitoare, cucerind într-un singur deceniu o mare notorietate prin: Chira Chirilina, Mos Anghel, Haiducii, Codin, Mihail, Cigîlnii Bărăganului, Nerantzula etc. Numele său începe să circule glorios prin țări cu străvechi și vaste culturi. Cărțile sale vor bucura neîntrerupt omenirea cea însetată de frumos. De aceea, putem spune că eternitatea respiră și prin marea literatură a lui Panaît Istrati, pentru că geniuul său a învins și va fi mereu învingător.

GHEORGHE PITUȚ ■

Alte articole, despre centenarul — Panaît Istrati, în pagina 14,

Fragmente critice

Talente și naturi

Mi se întîmplă deseori ca, voind să definesc un scriitor care depășește un anumit grad de originalitate, să caut un termen concludent și să nu-l găsesc. Primul care-mi vine în minte, acela de talent, imi pare nepotrivit. Prea vîg și prea obișnuit pentru a cuprinde ceea ce este mai mult decît un talent literar. Într-o epocă sint mulți oameni talentați, unii strălucitori, alții serioși și pricepuți, toți demni de interesul și de admirația noastră. Există însă și o altă categorie, mai rostrinsă, pe care simțim nevoia s-o detașăm și s-o numim altfel. Cum? Ne vine în ajutor Goethe care, vorbind de Dante și voind să exprime „ceva mai cuprinzător, mai profetic, ceva mai adine, mai răscolitor“, folosește noțiunea de natură.

Dante e, așadar, o natură nu un talent. Admirabil spus, Goethe nu aduce alte precizări și nici nu revine asupra noțiunii. O simolă, o mică propoziție, și aceea transmisă, indirect, prin comentariul lui Eckermann. I-am putea la nevoie reconstitui sensul, folosindu-ne de alte observații făcute de Goethe privitoare la scriitorii pe care îi admiră. De pildă, Shakespeare. Aminteste mereu de el și nu-și găsește vorbele pentru a-i defini originalitatea. „Prea bogat și viguros“, zice el. „Nu există motiv din viața omenească pe care să nu-l fi reprezentat și ex-

primat“ — adaugă Goethe cu admirație. Și, cum acolo unde este admirație este și puțină spaimă, Goethe e multumit că s-a descotorosit la vreme (acesta e termenul) de marele Shakespeare. „Cîți germani de talent nu s-au pierdut din pricina lui...“ E limpede că Shakespeare are toate atributele unei naturi. Ca și Rubens care, tot după Goethe, „avea o memorie atât de extraordinară încît purta întreaaga natură în capul lui, putînd oricînd dispune de fiecare amănunt al ei“. Alții sint, în schimb, „sub nivelul naturii“, neavînd un spirit care, asemenea vechilor greci, să privească natura cu propria lor perfecțiune. Extraordinară propoziție! Talentul puternic nu trebuie, nicidecum, să fie sub nivelul naturii reale care, sintem avertizați, „nu stie de glumă, e totdeauna adevărată, totdeauna serioasă, toldeana severă și are toldeana dreptate“. Și mai este ceva: natura reală nu s-o dăruie decît spiritelor mari și pure. Goethe atrage serios atenția asupra acestui fapt și cere omului care privește fenomenele realului să fie pregătît, sincer și pur. Numai astfel el poate veni în atingere cu divinitatea care se dezvăluie în fenomenele primare. Pentru asta nu-i destul să ai talent, e nevoie de mai mult, de înțelepciune, de pildă, noțiune pe care omul de la Weimar o ține în mare stimă.

E în putința talentului de a fi înțelept și de a merge în sensul desăvîrsirii, dar o natură, ca Dante sau Shakespeare, reprezintă mai mult decît atât. Încă o dată, ce? Goethe nu îndrăz-

(Continuare în pag. 16)

EUGEN SIMION ■